

Kertek alatt

Csillagda / 2020 /TDK

Bme Építészmérnöki kar

Bodó Sára Borbála / Rostás Nikolett / Szeitl Virág

Konzulens: Balázs Mihány

2020.10.31.

„A fény itt van, és a színek körülvesznek bennünket, de ha nem hordanánk saját szemünkben fényt és színeket, nem vennék észre ilyesmit magunkon kívül.” (Goethe - forrás: Sík Sándor: Az olvasás művészete)

A "kertek alatt" egy út, a megismerés útja. Ha erre az útra térünk, titkos, kanyargós vonal mentén haladunk a sűrű ismeretlen felé, átadva magunkat a fel- és ráismerés magával ragadó érzésének. Kanyargós, mert a kanyar lassít, a lassítás pedig felkínálja a szemlélődés lehetőségét. Dinamikus, de nem a sebesség erejével hat, hanem horizontális és vertikális értelemben egyaránt változó nézőpontok sokaságával. A "kertek alatt" egy út, az egész vidéket behálózó nyomvonalak egyike. Már-már titkos ösvény, amin csendben végighaladva megfigyelhetjük az élet változásait, az ember-alkotta világ erózióját, sérülékenységét és az élő természet vitalitását. Mi látunk szépséget ebben a kettősségben és ezt az útvonal megtervezésével mások számára is láthatóvá szeretnénk tenni. Hiszünk abban, hogy környezetünk elmélyült ismerete a természettel való harmonikus együttélésünk előfeltétele.

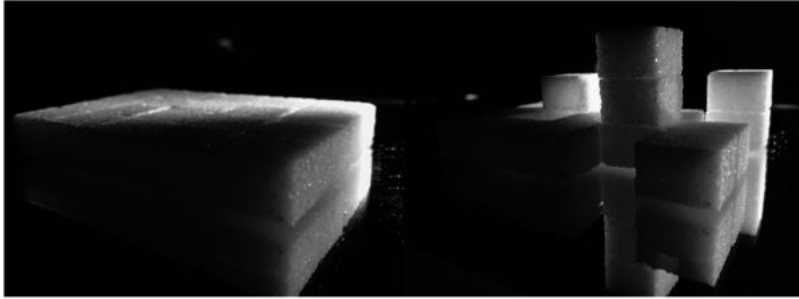
Helyszín és történelem:

A Bicske határában található Galagonyás-domb egyaránt rendelkezik gazdag természeti környezettel és jelentős történelemmel. Az itt fellelhető Hegyikastély és Csillagda romjai mára már az erdő részévé váltak, szemléletes példát állítva az örök kérdésnek: az érintetlen természet és az épített környezet kapcsolatának. Megvizsgálva a helyszín történelmét, felfigyeltünk egyfajta körforgásra, melyben váltakozik az elmúlás, az újraéledés, végül a természet tényérése. Ez a minta a kezdetektől fogva jelen van: miután Nagy Károly megálmodott ide egy világszínvonalú csillagdát, az épületegyüttes alig pár évig működhetett, mert a szabadságharc után állami tulajdonná vált és pusztulásnak indult. Később a Batthyány család hozta helyre újra a területet, ez a beavatkozás pedig a második világháború áldozatává lett. Manapság a fennmaradt romokat sűrű növényzet, vadon nőtt virágok és gyümölcsösök övezik, mely az elmúlás és az újraéledés képét egyszerre jelenítik meg, így megidézve egyfajta édenkerti hangulatot.

Célkitűzés - Az útvonal

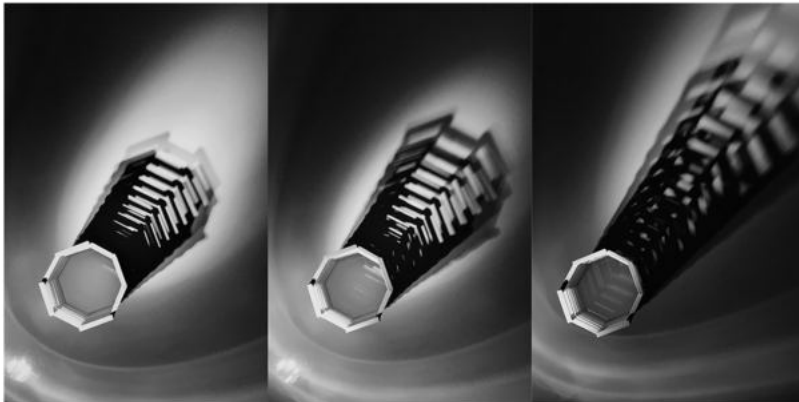
A terület újbóli felvirágzása, a történelmében is lévő tapasztalatok alapján, szerintünk nem az épületek felújításában rejlik. A természetben megbújt romok felfedezésének élményét különböző nézőpontokból, helyzetekből vizsgáljuk. Az úton járva a horizont magassági eltolásával eltérő rálátásokat biztosítunk, így az évek óta érintetlen természetben külső szemlélőkké válunk, megfigyelhetjük a történelmi romok és sűrű növényzet együttes szépségét. Célunk egy olyan útvonal létrehozása, mely teret ad mind az egyéni felfedezés örömeinek, mind az elmélyült, nyugodt elvonulásnak. Az irányított nézőpontok az útvonal mentén különböző jelentéssel bírnak, így a séta végére az egyéni tapasztalásunkon alapuló történettel lehetünk gazdagabbak.

Eszközök - Térkísérletek:

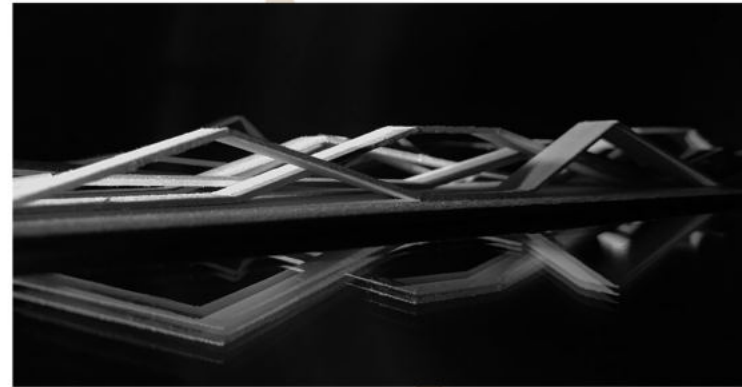
Mozgás - koreográfia:

Ahhoz, hogy egy olyan útvonalat hozzunk létre, mely képes bemutatni a terület rétegzettségét, időbeni változásait, egy önmagában is változó, dinamikus tájalakításra van szükségünk. A szemlélő sétája során fontos szerepet kap közvetlen környezetének téri alakulása, az Ő nézőpontjának irányítása. Ezt egyfajta tájbéli mozgással érhetjük el, és mivel az útvonal során az egyes helyek, magassági pontok jelentéssel bírnak, ez a mozgás, a látogató sétája, mintegy koreográfiává alakul. A táncművészetekhez hasonlóan a koreográfia itt is egy történetet hivatott elmesélni, mindezt egy építészeti kontextusba helyezve.

Kockacukor:

A nézőpontok horizontális eltolásával a terepszinttől eltérő magassági pontok jöttek létre, így felmerült elsősorban a földbe süllyesztés, föld alá építkezés kérdésköre is. Ezt megvizsgálva, és összevetve azzal, amit számunkra a kert képvisel, szeretnénk volna egyfajta körforgást, újrafelhasználást megjeleníteni. Ennek sematizált megjelenítése a kockacukor-makett, mely modularitása miatt könnyen kísérletezhetünk azzal, hogy a terepből elvett földmennyiséget hol tudnánk visszaadni a tájnak.

Magaspont:

Ahogy azt a dolgozat címe is jelképezi, fontosnak tartottuk az elvonulást, megbújást, melyből kibontakozott a terepszint alatti sétaút létrehozása. Ugyanakkor nem tudtuk figyelmen kívül hagyni a helyet nagyban meghatározó csillagászati emléket, mely ősi kapcsolatot idéz az ember és az univerzum közt, és jelképezi a világegyetem megértése és megismerése utáni vágyat. Így az úton ideérve két szélsőséges téri helyzet is elénk tárul: a terepbe ázott legmélyebb pont, illetve az innen kiemelt kilátó pont. A legmélyebb pont ezen a zárt folyosón arra ösztönöz, hogy az eget kémleljük, ahogy egykor az itt tevékenykedő csillagászok is tették, a legmagasabb pedig egyfajta rálátást ad mindenre, amin eddig keresztülmentünk, és kontextusba helyezi ezt a varázslatos, eldugott erdőt.

A terv

Az említett téri vizsgálatok egy közös eszközzel alkotnak, mely a tervezés alapját adja. A terv bemutatásához fontos a rész és egész viszonyának vizsgálata mentén haladni, és ami a dolgozatunk kulcselemét is jelenti: a különböző nézőpontokat vizsgálni. Emiatt távolról indulva, majd ráközelítve az egyes szakaszokra ismerhetjük meg azt a kertet, melyben külső szemlélőként figyelhetjük meg az idő múlását, a természet és ember alkotta táj körforgását.

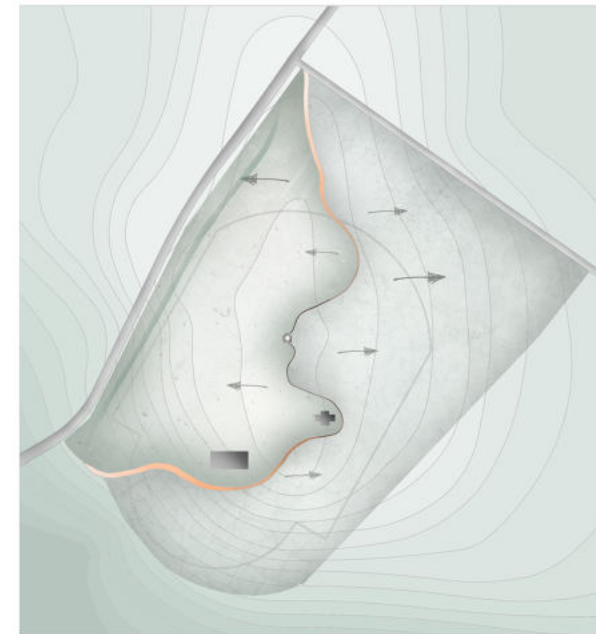

Térkép:

A területet vizsgálva fontos szempont volt a történelmi rétegek feltárása, így a fennmaradt képi és rajzi anyag használata is. Ehhez 19.-20. századi kataszteri térképek és katonai felmérések voltak segítségünkre, melyek tartalmát igyekeztünk felhasználni a tervünk elkészítésénél is.

Az első állításunk a területről, hogy egy ilyen markánsan kijelölt, térben változó útvonal, tisztán két részre osztaná a kertet: az érinthetetlen, zárt romkert a nyugati oldalon, melyet körülölel az ösvény és a forgalmasabb műút, és a Galagonyás-domb sűrű erdős keleti oldala, mely a szántóföldek felől megközelíthető.

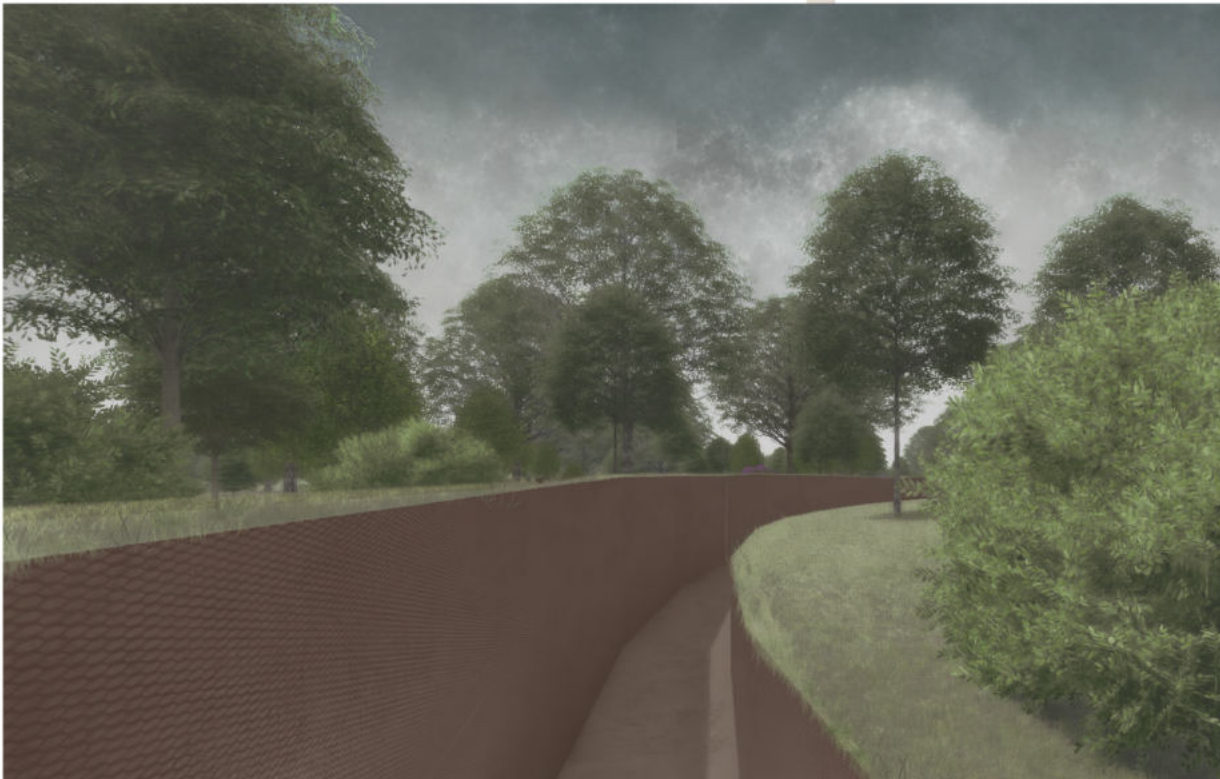
Ennek következtében a keleti oldal nyitottabb, és a jövőben akár lehetőség nyílik egy parkos-erdős, természeti környezet használatba vételére is, melyet az egyre mélyülő úttól egy földsánc választ el. Ezt a tömegformálást kockacukor térkísérlet magyarázza, tehát a kitermelt föld itt kerül felhasználásra, hozzájárulva ezzel a helyszínen erősen jelenlévő természeti körforgáshoz. A nyugati oldal a földbe süllyesztett folyosóról tehát nem megközelíthető, érintetlen marad, így az itt elhelyezkedő három történelmi épület romot különböző közelségből és nézőpontokból, külső szemlélőként vizsgálhatjuk meg.

Indulás:

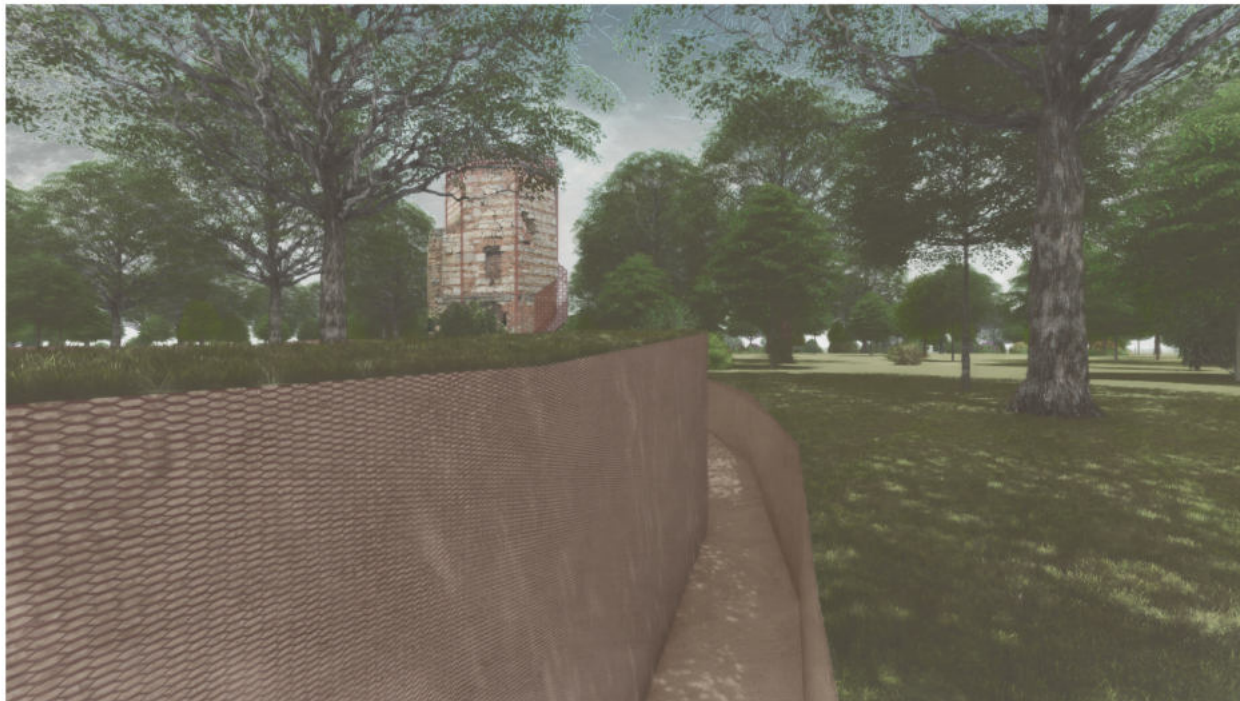
Az első szakasz a megérkezést jelenti a helyszínre, illetve az útvonalon való elindulást. A megközelítés a terület melletti főútról lekanyarodva, a bekötő úton lehetséges. Itt egy kisebb teresedés alakulna ki, és erről a könnyen megtalálható tisztásról indulna a fák között megbújó útvonal, mely már indulásakor sejteti, hogy itt valami olyasmi lakozik, amit a szemlélőnek saját magának kell felfedezni.

Az út innen a terepszinttel megegyező magasságból indul, és széles keresztmetszetében kezd a földbe mélyedni. Ahogy egyre beljebb haladunk ebben a természet uralta világban a járósínt egyre csak mélyül, a keresztmetszet pedig folyamatosan szűkül, tehát a mélység és a szélesség fordított arányosságban áll egymással. Ennek a természetben létrejött folyosónak a föld-falait corten acél lemezek szegélyeznék, mely színében és anyagában is természetközeli, és közel áll az elmúlást kifejezni kívánó gondolatkörünkhöz.

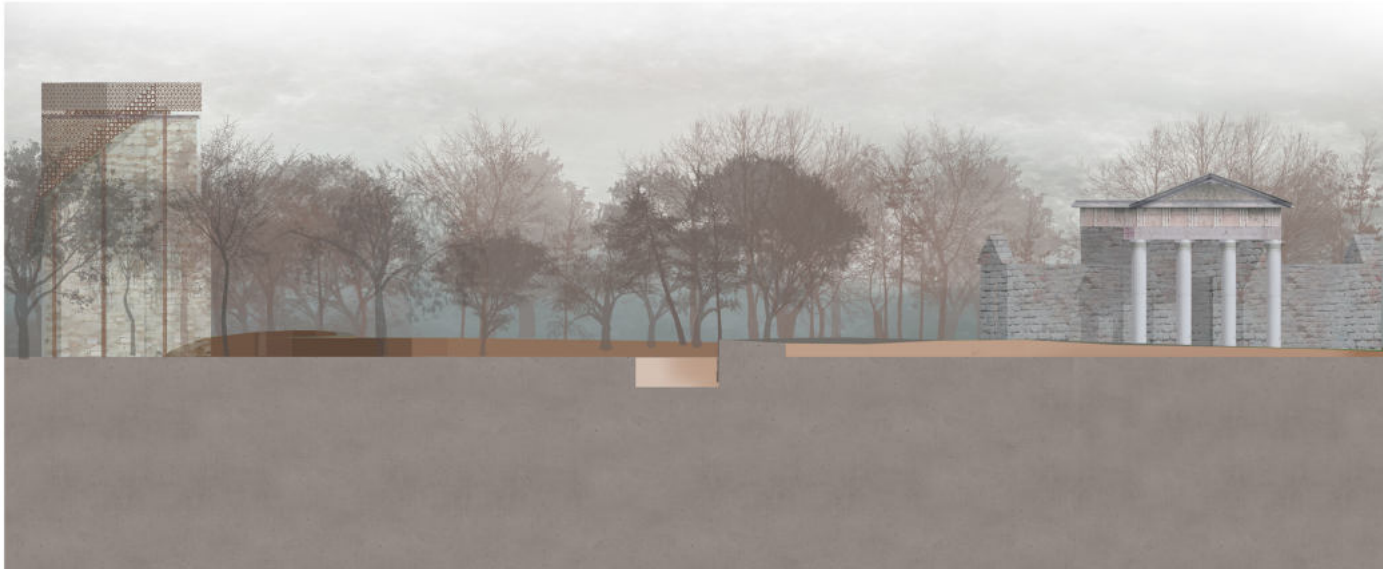
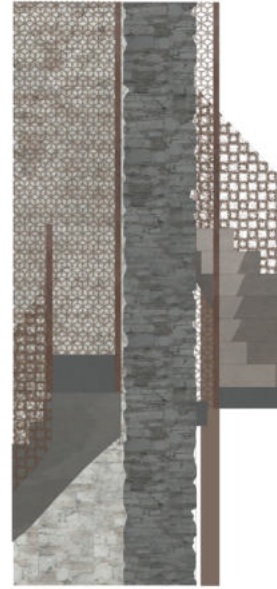
Felfedezés:

A cél tehát, hogy az ide látogató ezen a különleges helyen járva a lehető legtöbb nézőpontot, rálátást szerezzék. Saját ott töltött időnk alatt arra lettünk figyelmesek, hogy a romok meglepetésszerűen bukkannak elő a fák közül, egy varázslatos atmoszférát létrehozva ezzel. Mi erre az érzésre szeretnénk ráerősíteni, melyben előkerül a lelkes gyermek énk, és a sétát egyfajta kincskeresésnek éljük meg.

A legmélyebb és legmagasabb pont elérésekor érkezünk a csillagvizsgálóból megmaradt épületrészhez, a romos, nyolcszögletű toronyhoz. Itt egy kettős kilátót hoztunk létre, mely a terepszint alól, az út legmélyebb pontjáról induló lépcsőn vezet fel körös körül a látogatót egészen a torony tetejére. Itt a kanyargó útvonalat nem megszakítva egy kerengőn lehet elnézni a sűrű fák fölött, és belátni a Galagonyás-domb környékét. Megtartva az útvonal egyirányúságát, lefelé a torony belsejében kanyargó lépcsőn folytathatjuk utunkat a kert többi része felé.

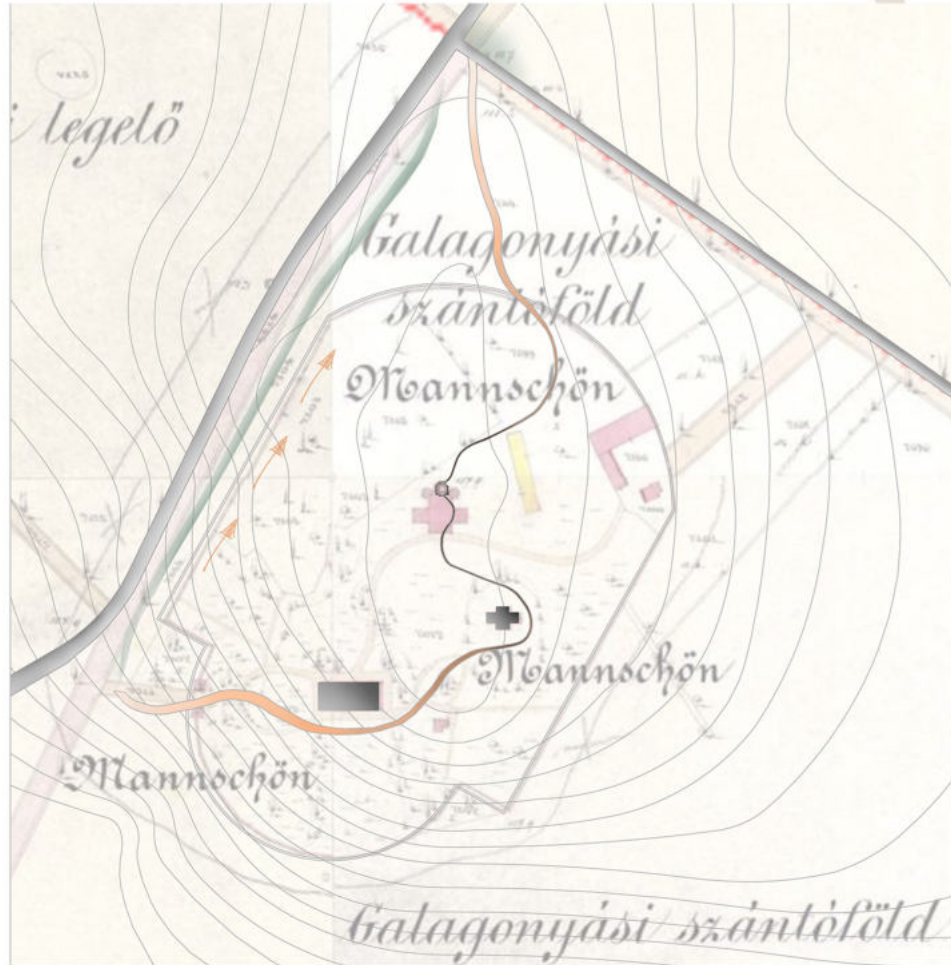
Ez a kettős kilátó erősítené az épített környezet elmúlásával kapcsolatos állításunkat, melynek külső szemlélőként lehetünk tanúi. A romos torony külső és belső oldalán egy – helyenként különböző mértékben perforált – corten acél lemez jelenne meg, melynek mentén az út folytatásaként értelmezett lépcsősor vezet. Az acél lemez a lépcső ívét felülről követi, védve ezek a látogatót, alatta pedig vázasított szerkezetű. Így egy független, könnyűszerkezetes kilátó jön létre, mely a csillagvizsgálóból maradt épített emlék folyamatos eróziója után is működne, őrizve annak formai és eszmei értékét. A perforált lemezek közé ékelődött eredeti kövek építészeti megközelítésből akár egy újragondolt gabion falként is értelmezhetőek.

A kilátót magunk mögött hagyva a járószint újra emelkedni kezd. Ezen a szakaszon, ahogy sétálunk felfele, és az út újra tágasabb, megláthatjuk előbukkanni a mauzóleum megmaradt falait. A rom szakrális mivolta, és az emlékezés megőrzése érdekében azt csak mint külső szemlélő csodálhatjuk meg. Végül elhaladunk az egykori Hegyikastélynak emléket állító földsáncok mellett, melyek feltételezhetően a kastély romjait őrzik.

Vissza a valóságba:

Ahogy az út újra kapcsolódik a terepszinthez, és az erdőből kiérünk a tisztásra, majd főút közelébe, az az érzésünk lehet, hogy visszatértünk a valóságba. Arra, hogy elgondolkodjunk azon amit láttunk, és ténylegesen visszatérjünk a mindennapokhoz, egy kis sétaúton van lehetőség, mely a főút és az erdő határán vezet, egészen vissza a tisztásig, ahonnan indultunk. Ez egy átmeneti helyzet az erdő és a forgalmas út közt, és a régi térképeken felfedezhető, egykori kastély-kert határán húzódna.

Összességében szeretnénk elérni, hogy az idelátogatók egy a megszokottól eltérő, különleges térélmény keretében ismerjék meg ezt a kertet, mely bennük is további gondolatokat, érzéseket ébreszthet. Az érinthetetlenség képe, az ember alkotta táj eróziója egyfajta felismeréssel szolgál: ahogy az ember is kicsiny porszem az világban, úgy az emberi alkotás is múlandó a természetben, mely végül mindig győzedelmeskedik.

A folytonos küzdelem a természettel és az elmúlással egyfajta körforgássá alakul, ahogy "evezünk az ár ellen és sodródunk napról napra a tegnappal". (F.S.Fitzgerald)

